

Poznań, 15.10.2020

Dot. sprawy: DP-WL.0220.1.2020.AWK

Minister Klimatu i Środowiska
sekretariat.dp@srodowisko.gov.pl

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z pismem Ministra Środowiska z dnia 6 października 2020 r., zawierającym prośbę o zajęcie stanowiska na temat projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego, przesyłamy opinię Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”.

Niniejsza opinia jest zbieżna z naszą opinią z dnia 9 września 2020 r., stanowiącą odpowiedź na 2-dniowe konsultacje ogłoszone przez Ministra Środowiska 8 września 2020 r. Zwracamy uwagę, że według naszej wiedzy nigdzie nie został upubliczniony protokół rozbieżności z tych poprzednich konsultacji. Do zgłoszonych wówczas uwag nie znajdujemy także odniesienia w obecnym Uzasadnieniu projektu. Jakiegokolwiek wzmianki o tych konsultacjach i ich wynikach nie ma także w punkcie 5 Oceny Skutków Regulacji pt. „Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji”, co można uznać za świadome pomijanie w OSR istotnych informacji. Nie wiemy, w oparciu o jakie przesłanki merytoryczne lub prawne zignorowano nasze wcześniejsze uwagi. Nie możemy się więc do tych przesłanek odnieść.

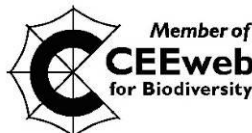
Projekt rozporządzenia obejmuje 4 rodzaje zmian:

- a) pomniejszenie obszaru parku narodowego o tereny położone w okolic szczytowych Łysej Góry;
- b) dodanie do parku położonych poza jego obszarem terenów leśnych i trawiastych;
- c) dodanie do otuliny parku narodowego bliżej niesprecyzowanych obszarów;
- d) zmianę sposobu prezentacji przebiegu granic oraz korektę treści rozporządzenia w celu dostosowania do aktualnego brzmienia ustawy.

W odniesieniu do tego rozporządzenia zastosowanie mają m.in. przepisy art. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (dalej: UOP). Nasze główne zastrzeżenia do przedmiotowego projektu są następujące:

1. Nie została spełniona przesłanka z art. 10 ust. 1 UOP, dotycząca dokonywania zmian granic parku narodowego.

Ust. 1 artykułu 10 stanowi, że Rada Ministrów wydając rozporządzenie określające i zmieniające granice parku narodowego kieruje się rzeczywistym stanem wartości przyrodniczych obszaru. Oznacza to, że sporządzenie takiego projektu wymaga wcześniejszej

szczegółowej i poprawnej analizy tego stanu. Tymczasem ani w Uzasadnieniu, ani w Ocenie Skutków Regulacji (OSR) nie powołano się na żadne takie opracowanie. W uzasadnieniu podano kilka bardzo ogólnikowych informacji, wskazujących na walory obszarów proponowanych do włączenia do Parku: „występują przedmioty ochrony takie jak: 9170 – Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum, Bóbr europejski (Castor fiber) oraz Wydra (Lutra Lutra)” oraz „ekosystemy nieleśne o charakterze łąkowo-zaroślowym, położone w sąsiedztwie nadzwyczaj cennej przyrodniczo skarpy kserotermicznej”. W przypadku obszaru proponowanego do wyłączenia z obszaru parku, podano jedynie, że „Wyłączenie z obszaru Parku części działek zlokalizowanych w otoczeniu budynków oraz budowli na Świętym Krzyżu, wynika z wieloletnich, antropogenicznych wpływów związanych z zurbanizowaniem tych działek (budynki i budowle, utwardzenie nawierzchni dróg, pielęgnowane trawniki oraz zadrzewienia, itp.). W związku z tym, wyłączenie tego terenu z Parku nie zmieni rzeczywistego stanu ich ochrony” (pisownia wszystkich cytatów oryginalna).

Aby móc zaopiniować merytorycznie przedstawiony projekt, podmioty opiniujące powinny mieć możliwość zapoznania się ze merytorycznymi przesłankami, które stanowią jego podstawę. Sama obecność powszechnie występujących w Polsce typów siedlisk i gatunków zwierząt, bez informacji o stanie tych siedlisk, liczebności gatunków oraz współwystępowaniu gatunków szczególnie rzadkich, zagrożonych, czy stanowiących cele ochrony w ramach tego parku narodowego, nie stanowi wystarczającego uzasadnienia merytorycznego do utworzenia enklaw parku narodowego oddalonych od jego zasadniczego terytorium. Szczególnie istotne jest jednak, czy przygotowując projekt przeanalizowano w sposób kompleksowy rzeczywisty stan wartości przyrodniczych obszaru proponowanego do wyłączenia z granic Parku. W związku z tym, na podstawie art. 8 ust. 1 w związku z art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej UOOŚ), w naszym piśmie z dnia 09.10.2020 wnieśliśmy o udostępnienie analiz dotyczących stanu elementów środowiska przyrodniczych obszarów, których dotyczą zmiany powierzchni parku, którymi kierowano się przygotowując projekt. Pomimo upływu ustawowego terminu na udzielenie tych informacji, nie otrzymaliśmy jakiegokolwiek odpowiedzi. Musimy więc przyjąć, że żadne takie merytoryczne analizy nie istnieją. Rada Ministrów nie będzie mogła wydając rozporządzenie „kierować się rzeczywistym stanem wartości przyrodniczych obszaru”, skoro nie został on aktualnie rozpoznany i przeanalizowany.

2. Nie został spełniony warunek z art. 10 ust. 1a UOP, konieczny do dokonania zmian granic parku narodowego, polegających na wyłączeniu z niego jakiegoś obszaru.

Cytowany ust. 1a określa jednocześnie warunki konieczne, uprawniające do uszczuplenia terytorium parku o jakiś jego fragmenty. Obszar wyłączany z granic parku, musi wcześniej spełnić łącznie trzy warunki:

- utracił wartości przyrodnicze,
- utracił wartości kulturowe,
- utrąty te muszą mieć charakter trwały („bezpowrotny”).

Nie budzi wątpliwości, że ustawowy zapis o warunkach zmniejszenia parku narodowego dotyczy wyłączenia z jego granic dowolnego obszaru, niezależnie od tego, czy równolegle wprowadzane są inne zmiany. Każda korekta granic powinna spełniać ustawowe kryteria – wskazuje na to zarówno wykładnia celowościowa, jak i porównanie z analogicznymi zapisami art. 16 ust. 3 i art. 23 ust. 2 ustawy. Nie jest dopuszczalna interpretacja, że wyłączenie

obszaru zawierającego istotne walory, w tym np. unikatowe w skali parku, regionu i kraju, nie wymaga spełnienia ustawowych kryteriów, jeśli w tym samym czasie dokona się powiększenia parku w zupełnie innym miejscu o obszar o kompletnie odmiennych walorach (lub bez walorów). To są zupełnie odrębne czynności, z których każda powinna być oddzielnie analizowana i uzasadniona.

Ustawodawcy nie chodziło o utratę jakiegokolwiek pojedynczego waloru, ale bezpowrotne zniknięcie wszystkich tych walorów, które stanowiły o wyróżniającej przyrodniczej i kulturowej wartości tego miejsca w rozumieniu art. 8 ust. 1 UOP. „Utrata” oznacza zniknięcie z obszaru wartości, które na nim wcześniej występowały.

Ani w Uzasadnieniu, ani w OSR, nie podano listy walorów przyrodniczych oraz walorów kulturowych, których bezpowrotna utrata stanowi podstawę do proponowanej zmiany wyłączonej „enklawy na wzgórzu Święty Krzyż” z granic parku. Według naszej wiedzy, wyniki prowadzonych w latach 2019 i 2020 r. badań potwierdzają, że teren szczytowy Łysej Góry (inaczej – Świętego Krzyża) nadal posiada wybitne walory przyrodnicze – znacznie liczniejsze niż wykazane w ramach mniej szczegółowych badań do celów planu ochrony tego Parku (np. Misiuna i in. 2020¹). Jednocześnie nie są nam znane wyniki aktualnych badań wskazujące na coś przeciwnego. Podobnie nic nam nie wiadomo, by powszechnie uznawany, wybitny walor kulturowy tego miejsca – sanktuarium Relikwii Drzewa Krzyża Świętego – bezpowrotnie utracił swoje wartości. Przeciwnie – w roku 2013 sanktuarium to zyskało godność bazyliki mniejszej, a w kolejnym roku ukończono rekonstrukcję wieży kościelnej. Dlatego w naszym piśmie z 09.09.2020 wystosowaliśmy wniosek, by na podstawie art. 8 ust. 1 w związku z art. 9 ust. 1 pkt 1 i 6 UOoŚ Ministerstwo Środowiska udostępniło nam opracowania lub inne źródła danych, wskazujące na utratę tych walorów. Pomimo upływu ustawowego terminu, do dziś nie otrzymaliśmy jakiegokolwiek odpowiedzi. Pozostaje więc przyjąć, że żadne takie opracowania i analizy nie istnieją. Wynika z tego, że warunki ustawowe pozwalające na wyłączenie tego obszaru z granic parku narodowego nie zostały spełnione.

3. Mimo że projekt zakłada wyłączenie z terenu parku narodowego jego fragmentu, do tej pory nie przystąpiono do jego opiniowania w sposób wynikający z art. 10 ust. 2 UOP.

Ust. 2 tego artykułu jednoznacznie wskazuje, że przyjęcie takiego rozporządzenia wymaga m.in. jego wcześniejszego zaopiniowania w terminie 30 dni przez zainteresowane organizacje pozarządowe. Aby z tego prawa mogły skorzystać wszystkie organizacje, które wyrażą zainteresowanie, należy przeprowadzić otwarte konsultacje publiczne, w ramach których czas na przygotowanie opinii powinien umożliwiać szczegółową analizę projektu oraz opracowań merytorycznych, na których się opiera. Z pewnością ani niecałe dwa dni (jak to miało miejsce podczas zamkniętych konsultacji ogłoszonych 08.09.2020), ani 10 dni, jak to ma miejsce obecnie, nie są wystarczające do tego celu. W dodatku przedstawiony w projekcie opis granic parku i jego otuliny w formie tabeli zawierającej 7559 par współrzędnych geograficznych, bez załączenia do uzasadnienia map porównawczych lub plików w formacie shape czytanych przez aplikacje GIS, znacząco utrudnia analizę rzeczywistych skutków projektu. Bez przeprowadzenia realnych, zgodnych z ustawą konsultacji, wydanie takiego rozporządzenia stanowiłoby naruszenie prawa.

---

¹ Misiuna Ł., Piątek G., Ciecchanowski M., Bidziński K. 2020. Raport z przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej, obręb ochronny Święty Krzyż na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego. <http://mostedu.pl/wp-content/uploads/2020/08/Raport-%C5%9APN.pdf>.

- 4. Wyłączenie z terytorium parku małej, niewiele ponad 1-hektarowej enklawy, połączonej wieloma więzami ekologicznymi z terytorium parku, składającej się z 3 działek, na podstawie podanego w uzasadnieniu argumentu, że „wyłączenie tego terenu z Parku nie zmieni rzeczywistego stanu ich ochrony”, stanowiłoby groźny precedens.**

Na tej podstawie, w oparciu o zasadę równości wobec prawa i jednakowego traktowania, inne podmioty mogłyby zacząć żądać wyłączenia z granic parków narodowych innych terenów, na których znajdują się „budynki i budowle, utwardzenie nawierzchni dróg, pielęgnowane trawniki oraz zadrzewienia, itp.” – np. schronisk turystycznych, stacji kolejek, dróg i parkingów, innych miejsc kultu religijnego itp. Przepis dopuszczający wyłączenie z parku tylko obszarów, które bezpowrotnie utraciły swoje walory przyrodnicze i kulturowe, miał na celu umożliwienie takiego działania np. w wypadku wielkoobszarowych klęsk, a nie tworzenia małych dziur w zwartych powierzchniach parku.

- 5. Proponowane działanie nie są właściwą pod względem merytorycznym i prawnym odpowiedzią na stwierdzone rzekomo zanikanie walorów przyrodniczych pod wpływem antropopresji. Zastosowanie powinny mieć raczej art. 60 ust. 1 i 2 oraz art. 60a UOP.**

Jeśli – jak wynika z uzasadnienia projektu – ministerstwo właściwe ds. środowiska dostrzega stopniową degradację walorów przyrodniczych fragmentu tego parku narodowego w wyniku funkcjonowania świątokrzyżskiego opactwa, organy ochrony przyrody są ustawowo zobowiązane podjąć działania w celu zapewnienia trwałego zachowania oraz poprawy stanu ochrony siedlisk i ostoi chronionych gatunków, a także chronionych siedlisk przyrodniczych, oraz do eliminowania przyczyn powstawania zagrożeń. W Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia brak informacji o podejmowaniu takich działań oraz ich efektach.

- 6. Ujawnione na potrzeby konsultacji informacje nie umożliwiają dokonania merytorycznej oceny proponowanych zmian otuliny tego parku narodowego.**

Być może propozycja dotyczące powiększenia (?) otuliny tego parku narodowego jest zasadna. Jednak w związku ze sposobem przedstawienia danych trudne jest dokonanie oceny. Informację o włączanych do otuliny dodatkowych obszarach podano tylko w Uzasadnieniu do projektu. Brzmi ona: „W granice otuliny Parku włączone zostały tereny położone w sąsiedztwie granic Parku, w miejscach w których wcześniej otulina nie została wyznaczona (teren przylegający do północnej granicy Parku i oddziałów 216, 2017, 218 i 219 u północnego podnóża Bukowej Góry oraz teren położony w sąsiedztwie wschodniej granicy kompleksu Chełmowej Góry”. Jednocześnie napisano: „Pozostałe korekty przebiegu granicy otuliny Parku wynikają z konieczności przeprowadzenia tej granicy, granicami działek ewidencyjnych”. W stosunku do żadnej z tych zmian nie podano – jakiego obszaru dotyczy zmiana. Jak duży teren dodano? Co on obejmuje? Jak znaczące są korekty wynikające z drugiej grupy „korekt”? Bez tak elementarnych danych nie można tych zamian zaopiniować. Warto przy tym zwrócić uwagę, że w OSR dla tego projektu w ogóle pomięto informację o powiększeniu otuliny.

Każda z powyższych sześciu przesłanek z osobna jest wystarczająca, by zaopiniować omawiany projekt rozporządzenia negatywnie. Przyjęcie tego projektu w opiniowanym brzmieniu, przy takich uzasadnieniach i przy braku rzeczowych, zgodnych z ustawą konsultacji, będzie stanowiło naruszenie przepisów UOP. Jednocześnie wyłączenie „enklawy na wzgórzu Święty Krzyż” z granic parku stwarza zagrożenie powstania istotnych

strat przyrodniczych oraz może wywołać lawinę żądań podobnych negatywnych przekształceń w innych parkach narodowych.

Zwracamy jednocześnie uwagę na bezczynność Ministerstwa w związku z naszymi dwoma wnioskami o udzielenie informacji o środowisku, skierowanymi, w związku z przedmiotowym projektem, w naszym piśmie z dnia 09 września 2020 r. Informujemy, że podtrzymujemy te wnioski i wzywamy do udzielenia na nie odpowiedzi.

Z poważaniem,

dr inż. Andrzej Kepel
prezes Zarządu
[podpis elektroniczny]